



Journal of Analytic Divinity
International Refereed Journal
Volume 1/1
ISSN: 2602-3792
www.dergipark.gov.tr/jad
ANKARA-TURKEY



Journal of Analytic Divinity dergisi, senede iki defa yayınlanan uluslararası hakemli bir dergidir. JAD'de yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukukî açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları Journal of Analytic Divinity'ye aittir. Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz. Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez.

Sahibi ve Baş Editör/Owner and Chief Editor

Özcan GÜNGÖR

Editör/Editor

Mehmet Ata AZ

Editör Yardımcıları/Assistant Editors

Halil İbrahim DOĞAN

Rukiye Aysun İNAN

Tuğba ÖZEN

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet ÜNSAL Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Asım YAPICI Çukurova Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Yakup CİVELEK Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Zeki Salih ZENGİN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Danışma Kurulu/Board of Advisory

Prof. Dr. Abdurrahman KURT Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmad RAFIQ Sunan Kalijaga State University of
Islamic Studies (Endonezya)

Prof. Dr. Ali Osman KURT Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Prof. Dr. Celalettin ÇELİK Erciyes Üniversitesi

- Prof. Dr. Dosay KENJETAY Gumilev Eurasian National University
(Kazakistan)
- Prof. Dr. Fazlı POLAT Atatürk Üniversitesi
- Prof. Dr. Felix KÖRNER Pontificia Università Gregoriana (İtalya)
- Prof. Dr. Frank GRIFFEL Yale University (ABD)
- Prof. Dr. Hacı Yunus APAYDIN Erciyes Üniversitesi
- Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT İstanbul Üniversitesi
- Prof. Dr. Heidi HADSELL President of Hartford Seminary (ABD)
- Prof. Dr. İshak ÖZGEL Süleyman Demirel Üniversitesi
- Prof. Dr. Kemal POLAT Amasya Üniversitesi
- Prof. Dr. Kımbat KARATIŞKANNOVA Ahmet Yesevi Üniversitesi
(Kazakistan)
- Prof. Dr. Labidi BOUABDALLAH Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Prof. Dr. Marcel SİGRİST EBAF École Biblique of Jerusalem (İsrail)
- Prof. Dr. Mohamed M. EL-GAMMAL Hamad bin Khalifa University
(Katar)
- Prof. Dr. Sami KILIÇ Fırat Üniversitesi
- Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ Cumhuriyet Üniversitesi
- Prof. Dr. Vejdi BİLGİN Uludağ Üniversitesi
- Doç. Dr. Andrea SZİGETİ Gal Ferenc College (Macaristan)
- Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK Atatürk Üniversitesi
- Doç. Dr. Fatima ZOHRA Aouati University of Sharjah (Bir. Arap E.)
- Doç. Dr. Jamal J. ELİAS University of Pennsylvania (ABD)
- Doç. Dr. Murat DEMİRKOL Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
- Doç. Dr. Samagan MYRZAİBRAİMOV Oş Devlet Üniversitesi (Kırgızistan)
- Doç. Dr. Yasin YILMAZ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Doç. Dr. Zekiye DEMİR Diyanet İşleri Başkanlığı
- Yrd. Doç. Dr. Ferhat GÖKÇE Oş Devlet Üniversitesi (Kırgızistan)
- Yrd. Doç. Dr. Harun ŞAHİN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Yrd. Doç. Dr. M. Mücahit ASUTAY Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Yrd. Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Yrd. Doç. Dr. Salih AYDEMİR Harran Üniversitesi
- Dr. A. Ulrich PAFFTRAH Goethe Universität (Almanya)

Sayı Hakemleri/Issue Referees

- Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- Prof. Dr. Asım YAPICI Çukurova Üniversitesi
- Prof. Dr. Halil İbrahim ACAR Uludağ Üniversitesi
- Prof. Dr. Kemal POLAT Amasya Üniversitesi

Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Yakup CİVELEK Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail ÇALIŞKAN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ÖZKAN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin YILMAZ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Hanifi ŞAHİN Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Erdal AKSOY Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Yakup ÇOŞTU Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Nuri ADIGÜZEL Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BULUT Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Harun ŞAHİN Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ATA AZ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. M. Mücahit ASUTAY Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

EDİTÖRDEN

Journal of Analytic Divinity 2017 yılında ilk sayısı ile bilim dünyasına merhaba dedi. Bu derginin bizim için ifade ettiği pek çok anlamı olmakla birlikte şunu rahatlıkla ifade edelim ki dünyanın gittiği nokta ve Türkiye'nin dinamik yapısı, bugün yeni bir bilgi tasavvurunun Türkiye'de geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yirminci yüzyılın modernleşme teorileriyle Soğuk Savaş döneminin siyasi konjonktürü arasına sıkışmış olan Türkiye'nin dini ve siyasal vizyonu, kendi tarihi-kültürel kimliği ve dini-jeopolitik konumuyla uygun bir ufka ve derinliğe ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaç duyulan bilgi tasavvurlarından birisi de hiç şüphesiz teo-stratejik bilgidir. Dini bilgi bir inanç topluluğunun yaşam koşulları ve şeklini belirleyen teolojik kaynaklara dayansa da birlikte aynı zamanda ve toplamda dinin zihniyet oluşturmaya etkisi onun stratejik araçlarla gözden geçirilmesini şart koşmaktadır.

Bu durum, Türkiye'de İlahiyat alanında üretilen bilginin daha pratik ve stratejik odaklı değerlendirilerek uygulayıcılara yön göstermesi geleneği oldukça yeni olup sistematik ve kurumsal olmayan bir şekilde ilerlemekte olduğu gerçeğiyle örtüşmektedir. Bundan hareketle, Journal Analytic Divinity akademik, tarafsız, kar amacı gütmeyen, özelde ülkemizin genelde İslam Dünyasının konuya ilişkin kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve İlahiyat alanının vizyonumuza uygun uzmanlarının/adaylarının düşüncelerini Türk/dünya akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir.

JAD esaslı bilimsel çalışmanın da platformu olmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte bilhassa bağımsız bir araştırma dergisi olma özelliğine büyük önem vermektedir. Buna binaen JAD partiler üstü bir konuma sahiptir. Teo-stratejik bilgi merkezli bir dergi olan JAD, uluslararası bilim standartlarına uygun ve partizan kaygılardan uzak bir şekilde, farklı görüşleri bir araya getirerek bir kolektif paylaşım merkezi vazifesi görmeyi ve bir ortak aklın inşasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Dergimiz ilk sayısında sekiz makaleyle okuyucuların huzuruna çıkmaktadır. Genelde din bilimleri çalışmalarıyla dikkat çekmekle birlikte ilerleyen süreçte taranan indeksler arttıkça çok farklı alanlarda üretimlerin merkezi olacaktır. Bunun yanında AND Center'in (www.andcenter.org) yayınları olarak gelecekte dosya sayılar ve bunların ileri düzeyli yayınlara dönüştürme planı olduğunu da ifade etmeliyiz.

Bu sayının yayınlanmasında emeği geçen dergi editöryal ekibine, yazarlara ve teknik destek veren bütün emektaşlara şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca dergimizin Türk bilim camiasına ve hassaten ilahiyat dünyasına hayırlı olmasını nice güzel sayılarla ilim camiasına katkı vermeyi Rabbimden niyaz ederim.

Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR

Baş Editör

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

SOSYOLOJİ VE İLAHİYAT(ÇI) AÇISINDAN ANLAMI
MEANINGS OF SOCIOLOGY FOR THEOLOGIANS

Özcan GÜNGÖR-Mehmet Emin SARIKAYA

1-21

EFFORTS TO SIMILARIZE RELIGIOUS GROUPS DURING THE OTTOMAN
REFORMATION AGE: EXAMPLE OF TADKİK AL- MUALLAFAT COMMISSION
*OSMANLI REFORM ÇAĞINDA DİNİ ZÜMRELERİ AYNILAŞTIRMA ÇABALARI: TEDKİK-İ
MÜELLEFAT ENCÜMENİ ÖRNEĞİ*

Zekeriya IŞIK

22-33

ALEVİ-BEKTAŞİ VELÂYETNÂMELERİNDE “EJDERHA” MOTİFİ
DRAGON SYMBOLISM IN THE ALEVİ-BEKTASHİ HAGIOGRAPHY TEXTS

Aynur KOÇAK-Serdar GÜRÇAY

34-64

DİNİ GRUPLARIN DİNİ BİLGİ KAYNAKLARINI KULLANIRKEN
ARAÇSALLAŞTIRDIĞI FORMLAR (FETÖ ÖRNEĞİ)
*FORMS INSTRUMENTALISED WHILE USING SOURCES OF RELIGIOUS
KNOWLEDGE BY RELIGIOUS GROUPS (FETO CASE)*

Emine KAYA

65-82

MAX WEBER VE İSLAM
MAX WEBER AND ISLAM

Fatma Nur ŞENGÜL

83-100

2010-2013 YILLARINDA SORULAN YGS VE LYS TARİH SORULARININ
ORTAÖĞRETİM TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ
*EVALUATION OF HISTORY QUESTIONS ASKED IN YGS AND LYS EXAMS BETWEEN
2010-2013 ACCORDING TO THE TEACHING PROGRAMME OF HISTORY*

İsmail KAYA

101-128

SOSYOLOJİK BAĞLAMDA YUSUF AKÇURA DÜŞÜNCESİ VE DİN
YUSUF AKÇURA'S THOUGHT AND RELIGION IN SOCIOLOGICAL CONTEXT

Bekir ŞAHİN

129-149

NUSAYRİLERİN KÜLTÜREL ETKİLEŞİM İNCELEMELERİ
CULTURAL INTERACTION STUDIES OF NUSAYRIS

Gökçen ÇATLI ÖZEN

150-162

MOLLA SADRA'NIN EPİSTEMOLOJİSİNİN ONTOLOJİ VE MANTIKLA
İLİŞKİSİ

*RELATION OF MULLA SADRA'S EPISTEMOLOGY TO ONTOLOGY
AND LOGIC*

Murat DEMİRKOL

163-174

SAFVETÜ'L- BEYÂN Fİ TEFSİRİ'L- KUR'ÂN'IN KAYNAK, ÖZELLİK
VE MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

*THE INVESTIGATION OF THE QURANIC COMMENTARY SAFWAT
AL-BAYAN IN TERMS OF SOURCES, FEATURES AND CONTENT*

Zafer KOÇ

175-200